

МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ»

Матеріали науково-практичної
конференції з міжнародною участю

28 березня 2024 року

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2024 року

ПОЛТАВА – 2024

9. Шевченко В. К., Мельник В. Л., Костиренко О. П., Силенко Ю.І. Застосування різних видів навчання за новими стандартами – інтеграція в міжнародний освітній простір. Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір: матер. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 30 березня 2023р. Полтава, 2023. С.282–283.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ПДМУ

Мищенко І.В., Коковська О.В., Жукова М.Ю., Павленко Г.П., Юдіна К.Є.

Полтавський державний медичний університет

Висвітлено деякі аспекти підвищення якості викладання фізіології здобувачам освіти медичних факультетів. Підкреслюються значення практично-орієнтованого викладання фізіології, здобутки кафедри фізіології ПДМУ в цьому напрямі.

Ключові слова: якість викладання, фізіологія, практично-орієнтоване навчання.

The article considers some aspects of improving the teaching of physiology to students of medical faculties. The importance of practical-oriented teaching of physiology, the achievements of the Department of Physiology of PDMU in this direction is emphasized.

Keywords: quality of teaching, physiology, practical-oriented learning.

Організація освітнього процесу в закладі вищої освіти відбувається відповідно до Конституції України, Законів України “Про вищу освіту”, “Про освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність” та інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку, державних стандартів освіти й інших актів законодавства України з питань освіти. Результатом провадження освітнього процесу стає формування сукупності знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою в процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити й виміряти. Якість освітньої діяльності визначається рівнем організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти і сприяє створенню нових знань. Кожен заклад вищої освіти відповідно до законодавства розробляє й затверджує рішенням вченої ради Положення про організацію освітнього процесу [7].

Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” [2] формами організації освітнього процесу в закладах вищої освіти є: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Основні види навчальних занять у ЗВО – це лекції; лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття; консультації.

Фізіологія для здобувачів освіти медичних факультетів №1 і №2 ПДМУ викладається на 2 курсі протягом 3 і 4 семестрів. Програмою цього навчального року передбачено 9 кредитів (270 годин), із яких лекції 36 годин, практичні заняття 108 годин, самостійна робота 126 годин. Вид підсумкового контролю – екзамен. Також важливим контролюючим заходом є іспит Крок-1, де питання з фізіології складають 15-17 % загальної кількості питань із 9 дисциплін, що включені до цього іспиту.

У порівнянні з попередніми роками для вивчення фізіології зменшилася кількість кредитів на один, лекцій – на 14 годин і практичних занять – на 22 години. Особливостями освітнього процесу останніх років, що пов’язані з карантинними обмеженнями і воєнним станом, стала відсутність можливості викладати очно лекційний матеріал, деякі заняття доводилося проводити дистанційно або переривати на час повітряної тривоги. Усі вищезазначені фактори негативно впливають на якість освіти та потребують застосування нових методичних підходів до викладання фізіології як однієї з фундаментальних дисциплін медичної освіти.

Викладання – це діяльність викладача, спрямована на управління навчально-пізнавальною діяльністю студента на основі врахування об’єктивних і суб’єктивних закономірностей, принципів, методів, організаційних форм і засобів навчання [10].

У процесі викладання перед студентами ставляться пізнавальні завдання, повідомляються нові знання, організовуються практичні заняття, самостійна робота із засвоєння, закріплення і застосування знань; проводиться перевірка якості знань, умінь і навичок. Викладач виступає в ролі організатора, керівника навчально-пізнавальної діяльності студентів/слухачів; створює умови, за яких студенти/слухачі як суб’єкти учіння можуть найбільш цілеспрямовано, змистовно, оптимально, раціонально й ефективно вчитися, опановувати підвалини професійної майстерності; є джерелом системи знань, навичок і вмінь; надає своєчасну допомогу студентам/слухачам, коли є така потреба; піклується про всебічний розвиток особистості студентів/слухачів; контролює й оцінює процес і результати навчально-пізнавальної діяльності студентів/слухачів тощо [7].

Викладачі кафедри фізіології використовують можливості кафедри для реалізації вищевказаних науково-методичних аспектів покращення якості освіти. Завдяки придбаному адміністрацією ПДМУ діагностичному обладнанню створено навчально-наукову лабораторію функціональної діагностики, де здобувачі освіти мають можливість на практиці застосувати свої теоретичні знання, брати участь у навчально-наукових дослідженнях. Зокрема в цьому році викладачі досліджували варіабельність серцевого ритму разом зі студентами міжнародного факультету ПДМУ [1]. Із цієї метою реєстрували електрокардіограму в студентів і разом аналізували отримані результати. Для цього дослідження використовували комп’ютерний електрокардіографічний комплекс „Кардіолаб”. Ми вважаємо, що можливість студентів самостійно опановувати практичні навички, проводити дослідження й аналіз показників варіації серцевого ритму в спокої та за умов проведення вегетативних проб підвищує мотивацію студентів до вивчення матеріалу і спонукає їх до клінічного мислення. Студенти проявили зацікавленість у проведенні й аналізі цих досліджень і активно співпрацювали з викладачами. Спонукає до вивчення фізіології можливість публікувати результати наукової роботи в наукових журналах, матеріалах

конференцій, виступати на них із доповідями. Цьому сприяє робота двох студентських наукових груп кафедри. Одна з них, група «Лабораторна діагностика», стала кращою в рейтингу наукових груп ПДМУ у 2023 році.

Важливим аспектом підвищення якості підготовки фахівців медичного профілю є практично-орієнтоване викладання теоретичних дисциплін, у тому числі й фізіології. Методи дослідження фізіологічних функцій, вивчення яких передбачено програмою, є клінічними методами. Фізіологія як освітній компонент передбачає не стільки опанування методики виконання цих досліджень, а розуміння принципів, фізіологічних механізмів, на яких вони засновані. Але знання норм отриманих результатів досліджень обов'язкове для студентів. Більше того, ми не обмежуємося вивченням нормальних показників здорової людини, а й обговорюємо, про які патології можуть свідчити їхні зміни. Це посилює зацікавленість здобувачів освіти нашим предметом, тому що наближає їх до клінічних дисциплін. Не випадково один із кращих підручників із фізіології має назву «Медична фізіологія» і містить матеріал не тільки в рамках фізіології, а й патофізіології, патології, клініки. До речі, викладачі кафедри фізіології ПДМУ і кафедр фізіології інших провідних медичних ЗВО у 2022 році вперше здійснили переклад цього підручника українською мовою, а видавництво «Медицина» видало його [5].

Видавнича діяльність кафедри, її викладачів також є важливим аспектом покращення якості навчання. Навчальні та навчально-методичні посібники не можуть у повному обсязі замінити підручник, але спрощують подачу матеріалу студенту, зменшують час самостійної підготовки до занять, що важливо за умов збільшення інформаційного навантаження в сучасній медичній освіті. Це важливо для студентів перших курсів, особливо з нормативним терміном навчання. Викладачі кафедри фізіології ПДМУ постійно працюють у цьому напрямі. Видання останніх років – посібники «Фізіологія системи крові» українською [8] і англійською [4] мовами; «Фізіологія системи дихання» [9]; «Фізіологія серцево-судинної системи» [6]; «Фізіологія. Збірник тестових завдань для підготовки до Єдиного державного кваліфікаційного іспиту» [3].

Останніми роками поняття «якість освіти» нерозривно пов'язане з намаганнями встановити показники її оцінювання. Ліцензування, акредитація, рейтингове оцінювання в системі вищої освіти набуло ледь не вирішального значення. Останнім часом викладачі все більше часу відводять на те, щоб отримати показники, які входять до ліцензійних умов і рейтингів ЗВО й особистих. Чи покращує це якість освіти? Питання дискусійне. Наприклад, серед досягнень викладача в пункті 38 «Ліцензійних умов», на наш погляд, зовсім немає пунктів, що відображають безпосередньо викладацьку роботу, роботу зі студентом, що є найбільш важливим аспектом і займає більшу частину часу. Усі викладачі кафедри фізіології ПДМУ мають необхідну кількість досягнень і пунктів для ліцензування.

Однією з форм оцінювання якості освіти стала рейтингова оцінка навчально-методичної діяльності викладачів і кафедр. Навчально-методичним відділом забезпечення якості освіти ПДМУ й адміністрацією розроблено відповідне положення і протягом останніх років проводиться така робота. За результатами рейтингової оцінки у 2022/2023 навчальному році кафедра фізіології посіла 6 місце серед 51 кафедри ПДМУ за середньою кількістю балів на одного викладача.

Список використаної літератури

1. Активний спільний підхід до навичок вивчення варіабельності серцевого ритму студентів-медиків / Т. М. Запорожець, А. А. Сухомлин, Т. А. Сухомлин, І. В. Міщенко // Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 30 березня 2023 р. – Полтава : РВВ ЗВО ПДМУ, 2023. – С. 72–74.
2. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної Ради України, 2002. № 20. Ст. 134.
3. Запорожець Т.М. Фізіологія. Збірник тестових завдань для підготовки до Єдиного державного кваліфікаційного іспиту / Т.М. Запорожець, М.В. Рудь, Т.А. Сухомлин. – Полтава: Освітаінфоком, 2020. – 468 с.
4. Запорожець Т.М. Blood system physiology: навчально-методичний посібник для студентів / Запорожець Т.М., Сухомлин Т.А., Сухомлин А.А. – Полтава, 2022. – 150 с.
5. Медична фізіологія за Гайтоном і Голлом: підручник: пер. з англ. 14-го вид.: у 2 т. Т. 1 / Джон Е. Голл, Майкл Е. Голл; наук. ред. укр. вид. Степан Вадзюк; наук.ред.пер.: Катерина Тарасова, Ігор Міщенко. – К. : ВСВ «Медицина», 2022. – XIV, 634 с.
6. Соколенко В.М. Фізіологія серцево-судинної системи: навчально-методичний посібник для студентів медичних вузів України, 2-е вид. / Соколенко В.М., Весніна Л.Е., Міщенко І.В. – Полтава: Астроя, 2020. – 202 с.
7. Теоретико-методичні засади забезпечення якості освіти : монографія / Т67 [Д. В. Карамішев, Н. М. Гришина, О. В. Гришко, Т. В. Ревенко та ін.] ; за заг. ред. д.держ.упр., проф. Д. В. Карамішева. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. – 180 с.
8. Фізіологія системи крові. Модуль 2. Фізіологія вісцеральних систем : навч.-метод. посіб. для студентів мед. вузів України / І. В. Міщенко, Г. П. Павленко, О. В. Коковська ; МОЗ України, УМСА, Каф. фізіології. – Полтава : Астроя, 2019. – 210 с.
9. Фізіологія системи дихання. Модуль 2. Фізіологія вісцеральних систем : навч.-метод. посіб. для студентів медичних вузів України / В. М. Соколенко, Л. Е. Весніна, М. Ю. Жукова, І. В. Міщенко, Л. В. Ткаченко. – Полтава, 2019. – 160 с.
10. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДОЛОГІЯ ТА АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОГО СТРУКТУРОВАНОГО КЛІНІЧНОГО ІСПИТУ НА СТАНЦІЇ «СТАНДАРТИЗОВАНИЙ ПАЦІЄНТ У ПЕДІАТРИЧНІЙ ПРАКТИЦІ» КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ №2 ПДМУ <i>Крючко Т.О., Пода О.А., Кузьменко Н.В., Бубир Л.М., Климко Д.О.</i>	123
ВИКОРИСТАННЯ ВАРІАНТІВ МЕТОДИКИ «СТАНДАРТИЗОВАНИЙ ПАЦІЄНТ» У ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН <i>Ксьонз І.В., Гриценко Є.М., Пилипюк Є.В., Овчар О.В.</i>	125
МОДЕЛІ ВЗАЄМИН ВИКЛАДАЧІВ І ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Кузь В.С., Тесленко О.І., Кузь Г.М., Баля Г.М., Марченко К.В., Лунькова Ю.С., Мартиненко І.М.</i>	126
РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ЩОДО КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І ГОТОВНОСТІ ДО КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ <i>Кузьменко Н.В., Іваницька Т.А., Пода О.А., Несіна І.М., Танянська С.М.</i>	128
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Куценко Н.П., Вонсович Ю.В., Волкова Т.О., Зубченко Ю.П.</i>	130
ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ <i>Куценко Н.П., Прокопенко В.В.</i>	132
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН <i>Куценко Н.П., Сизоненко Н.В.</i>	133
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ <i>Лещенко Т.О., Юфименко В.Г., Шарбенко Т.В.</i>	135
ПОСТАТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКІВ ПОЛТАВЩИНИ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ <i>Лисенко А.В.</i>	138
НОВІТНІ ПАРАДИГМИ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Ліхачов В.К., Макаров О.Г., Добровольська Л.М., Тарановська О.О., Ващенко В.Л.</i>	140
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ: КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ І АКТИВНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ <i>Лобань Г.А., Фаустова М.О., Чумак Ю.В.</i>	142
ВПЛИВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ <i>Лобач Н.В., Ісичко Л.В., Сілкова О.В., Ващенко А.В.</i>	144
ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ <i>Локес К.П., Фаустова М.О., Добровольська О.В., Аветіков Д.С.</i>	146
СУЧАСНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ <i>Луценко Р.В., Сидоренко А.Г., Чечотіна С.Ю., Гришко Ю.М., Петрова Т.А., Луценко О.А.</i>	147
ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЇ <i>Люлька О.М., Кравців М.І., Дудченко М.О., Ляховський В.І., Лисенко Р.Б., Нємченко І.І., Краснов О.Г., Городова-Андрєєва Т.В.</i>	149
ЛЕКЦІЯ ЯК ОСНОВА ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Ляховська Т.Ю., Громова А.М., Ляховський В.І.</i>	151
МОНІТОРИНГ І КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ УДОСКОНАЛЕННЯ <i>Марченко І.Я., Шундрік М.А., Ткаченко І.М.</i>	153
METACOGNITIVE ASPECTS IN LEARNING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE <i>Laura Maftei, PhD, Associate Professor</i>	154
РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ЇХНЬОЇ ОСВІТИ <i>Мельник В.Л., Шевченко В.К., Силенко Ю.І.</i>	158
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ПДМУ <i>Міщенко І.В., Коковська О.В., Жукова М.Ю., Павленко Г.П., Юдіна К.Є.</i>	160
ІНТЕРАКТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ВИВЧЕННІ ОСНОВ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ <i>Моїсєєва Н.В., Гордієнко Л.П., Карамішев Д.В., Кока В.М., Литвиненко М.І.</i>	162
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: СТАВЛЕННЯ ДО СПИСУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ І ФРАНЦУЗЬКИХ СТУДЕНТІВ У РОЗРІЗІ ІНТЕГРАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР <i>Мохначов О.В., Циганенко І.В., Овчаренко Л.К., Рустамян С.Т.</i>	164